

28. Методи оцінювання туристично-рекреаційного потенціалу

Ірина Мельник, Ірина Антоненко

Київський університет туризму, економіки і права, Київ, Україна

Національний університет харчових технологій, Київ, Україна

Вступ. Туристичною галуззю для забезпечення процесів рекреації та туризму одночасно використовуються надра, земельні, лісові, водні ресурси як ресурси-комплементи у структурі туристичного продукту. На жаль, управління рекреаційно-туристичним природокористуванням в Україні, незважаючи на напрацювання концепції сталого розвитку, здійснюється на основі ситуаційного підходу та лише частково відповідає критеріям екологічної, економічної та демографічної безпеки. Виходячи із цього, рекреаційно-туристичні природні ресурси мають потребу в дбайливому й ощадливому використанні, охороні й збільшенні. Для цього потрібно проводити їх облік, кількісну та якісну оцінку.

Матеріали і методи. Матеріалом для дослідження стали сучасні праці та монографії вітчизняних та зарубіжних учених. У роботі застосовані такі методи дослідження як аналіз, опис, методи узагальнення та абстрагування.

Результати та обговорення. За туристично-рекреаційні ресурси повинна бути встановлена плата, аналогічна діючій в інших сферах господарювання. Плата за них буде способом вилучення диференціальної ренти, тому що її одержання не є результатом зусиль колективів, що користуються природними ресурсами. Відомо, що умовою утворення диференціальної ренти є різна якість ділянок природи і що диференціальна рента ділиться на два види. У рамках диференціальної ренти I додатковий чистий дохід виникає від більшої продуктивності природних ресурсів й їх більш зручного місця розташування. Диференціальна рента II утворюється внаслідок інтенсифікації або додаткових інвестицій у процес природокористування, і її розподіл повинен здійснюватися в міру участі в її одержанні як самих підприємств, так й інвесторів. Тому плата за туристично-рекреаційні ресурси являє собою вилучення диференціальної ренти I.

У туристично-рекреаційних комплексах представниками інтересів держави, як власника природних ресурсів, є виконавчі комітети місцевих Рад, що надають природні туристично-рекреаційні ресурси в користування різним структурам. Було б доцільним запропонувати, щоб платежі за природні ресурси повністю або частково надходили до бюджетів місцевих органів влади, які б у такому випадку мали можливість організувати охорону й раціональне використання туристично-рекреаційних ресурсів, мали кошти для розвитку інфраструктури, одержували додаткові стимули для збереження й відновлення природних ресурсів і несли перед державою відповідальність за їх ефективне використання в цілях туризму та рекреації.

Стимулююча роль плати за туристично-рекреаційні ресурси для територіальних органів управління буде виражатися в тому, що плата обов'язково повинна бути диференційована залежно від якості природних ресурсів. Отже, для збільшення надходження коштів у бюджет територіальні органи управління будуть зацікавлені проводити заходу щодо відновлення порушених природних ландшафтів, освоєння важкодоступних туристично-рекреаційних зон, створенню нових видів туристично-рекреаційних занять і т.д.

Для здійснення економічної оцінки природних ресурсів може застосовуватися не тільки рентна, але й так звана витратна концепція, відповідно до якої вартість мають лише ті ресурси, на освоєння й підтримку яких була витрачена суспільна праця. Відповідно до такого підходу величина вартості природних ресурсів відповідає суспільно необхідним витратам праці на збереження або відновлення їх споживачької вартості. Разом з тим такий підхід має певні недоліки. Природний ресурс, на освоєння якого потрібні були більші кошти або який через деградацію потребує більших витрат для відновлення, у результаті буде оцінений вище, ніж аналогічний ресурс, що перебуває в кращому стані або більш зручний для освоєння. У даній оцінці не враховані заощаджені витрати праці при освоєнні кращих або середніх по своїх якостях ресурсів.

Якщо витратний підхід передбачає оцінку природних ресурсів по витратах на їх освоєння, то рентний - за результатами їх експлуатації. Диференціальна рента визначається у вигляді різниці між цінністю продукції, отриманої від експлуатації природного ресурсу, і нормативним рівнем індивідуальних приведених витрат на його виробництво при використанні цього ресурсу.

Висновки. Викладені підходи є основою вирішення питань обліку якості природних туристично-рекреаційних ресурсів у ціні путівки або вартості послуг; уточнення методів вилучення плати за природні ресурси й джерел її покриття та інших можливих джерел формування місцевого бюджету для використання на потреби туристично-рекреаційного господарства (штрафи та санкції за наднормативне використання природних ресурсів, суми відшкодування збитку, адміністративні штрафи за порушення режиму природокористування).

Література

1. Яковец Ю.В. Рента, антирента, квазірента в глобально-цивілізаційному измеренні / Ю.В. Яковец. - М.: ИКЦ «Академкіна», 2003. - 240 с.